

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ А.С. МАКАРЕНКА

Галімова І.В., викладач СумДПУ ім. А.С. Макаренка

А.С. Макаренка вважають «яскравою зіркою на небосхилі ХХ століття» в зв'язку зі створенням ним цілісної педагогічної системи, здатної до творчого саморозвитку. В її механізмі педагог розрізняє три види педагогічних вихідних структурних одиниць, кожна з яких «проявляється» в певному полі виховання: найвищий рівень (методологічний) – у зв'язках; теоретичний рівень – у педагогічних явищах; заключний рівень (технологічний) – у педагогічній операції, дії. Всі одиниці доповнюють одна одну. Педагогічна операція, як спосіб дії або технологічна дія, здійснюється в процесі взаємодії мети та засобів, творчих та стандартних елементів, словесного та діяльнісного способів і займає важливе місце в макаренківській системі методів та прийомів виховання.

А.С. Макаренко розширив арсенал методів виховання, по-новому підійшов до проблеми співвідношення методів навчання і виховання, розкрив умови ефективності педагогічного впливу, урізноманітнив прийоми індивідуальної та колективної роботи.

Педагоги відзначають, що сьогодні у педагогічній практиці немає чіткого розмежування між загальними методами та прийомами виховання, хоча вони є різними одиницями системи. Метод нерідко може виступати як прийом, а прийом – як метод, і вони можуть замінювати одне одного. А.С. Макаренко називає «вибух» і методом, і одночасно – психологічним прийомом, «маневром», але однозначно болісною і педагогічно складною річчю. Можна вважати, що приклад, роз'яснення, навіювання, вправа, педагогічна вимога тощо можуть виступати і як самостійні методи, якщо вони є основним засобом вирішення виховного завдання, і як прийоми, коли вони є конкретною допоміжною технологічною дією.

У А.С. Макаренка методи виховання розглядаються як сукупність засобів цілеспрямованого впливу на особистість, а прийоми – як «технологічні» елементи методу, дібрані за логікою системи і у педагогічно обґрунтованій комбінації. Ідеї А.С. Макаренка зіграли провідну роль у розвитку проблеми методів та прийомів виховання в сучасній педагогічній теорії та практиці.